



OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Päätöarvioinnin kriteerit: USKONNON TUKIMATERIAALIT

Huhtikuu 2021

Lisätietoja:

Opetusneuvos Kati Mikkola
etunimi.sukunimi@oph.fi



Uskonnon oppimäärät perusopetuksessa

- Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 mukaisesti kaikille **uskonnon oppimäärille yhteisiä** ovat oppiaineen tehtävä, opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisältöalueet sekä uskonnon oppimisympäristöjä, työtapoja, ohjausta, eriyttämistä, tukea ja arviointia koskevat määräykset.
- Lisäksi kymmeneen oppimäärään on laadittu 2014 perusteiden mukaiset **tarkennetut oppimääräkuvaukset**
 - evankelisluterilainen, ortodoksinen, katolinen, islam ja juutalainen uskonto (2014)
 - adventistinen, bahá'í-, buddhalainen, helluntailiikkeen ja Krishna-uskonto (2020)
 - Herran kansa ry:n, Kristiyhteisön, Myöhempien Aikojen Pyhien Jeesuksen Kristuksen Kirkon ja vapaakirkollisen uskonnon osalta noudatetaan POPS 2014 mukaisia, kaikkia uskonnon oppimääriä koskevia määräyksiä. Oppimääräkohtaisten tarkennusten osalta noudatetaan soveltuvin osin aiemmin laadittuja paikallisia opetussuunnitelmia.

Uskonto – monta oppimäärää, yhdet kriteerit

- Koska uskonnon oppimäärillä on yhteiset tavoitteet, myös päättöarvioinnin kriteerit ovat yhteiset.
- Arvioinnin uudistuminen
 - Perusopetuksen arviointiluvun uusi määräys 11.2.2020, otettu käyttöön 1.8.2020.
 - Päättöarvioinnin kriteerit annettiin 31.12.2020, otetaan käyttöön 1.8.2021.

Syksy
2018

- Opetushallitus aloittaa päättöarvioinnin kriteerityön

Kevät
2019

- Oppiaineiden kriteerityöryhmät käynnistävät työnsä, ohjausryhmä ja asiantuntijaryhmä tukemassa

Syksy
2019

- Karvi tekee kriteerien toimivuuden arvioinnin

Kevät
2020

- Työryhmät jatkavat päättöarvioinnin kriteerityötä

Syksy
2020

- Päättöarvioinnin kriteerit lausuntokierroksella ja avoimessa verkkokommentoinnissa -> päättöarvioinnin kriteerien viimeistely
- Johtokunnan käsittely ja määräysasiakirjan allekirjoitus

Kevät
2021

- Päättöarvioinnin kriteerit lisätään paikallisiin opetussuunnitelmiin
- Arviointityön kehittäminen ja OPH:n toimeenpanon tuki

Syksy
2021

- Päättöarvioinnin kriteerit käyttöön kouluissa 1.8.2021 -> ensimmäiset päättöarvioinnit uusien kriteerien pohjalta keväällä 2022

Lausuntojen ja palautteen pohjalta syksyllä 2020 tehdyt muutokset uskonnon kriteereihin

- Uskontoon 25 palautetta (5,8 %, kokonaismäärä 428), pääosin myönteistä
 - Näkemykset vaatimustasosta vaihtelivat: monet pitivät arvosanan 9 osalta vaatimustasoa erittäin/liian korkeana. Arvosanan 5 osalta vaatimustason todettiin olevan toisaalta ”kohtuuttoman vaativa”, toisaalta ”aika monessa tavoitteessa mennään niin matalalla, ettei nelosta voi antaa kellekään”.
- Luonnosta muutettiin seuraavasti:
 - Laskettiin arvosanojen 8 ja/tai 9 vaatimustasoa sekä selvennettiin eroa arvosanojen 8 ja 9 kriteerien välillä (T1, T2, T3, T5, T6, T7, T8, T9).
 - Laskettiin kahden tavoitteen osalta arvosanan 5 vaatimustasoa lisäämällä ilmaisut ”annetuista esimerkeistä” (T4) ja ”ohjatusti” (T9).
 - Lisäksi täsmennettiin tai konkretisoitiin useita kriteerejä.

Päätöarvioinnin kriteerityön reunaehdot

- Opetussuunnitelman perusteisiin ei ole tehty muutoksia oppiaineiden opetuksen tavoitteisiin eikä keskeisiin sisältöalueisiin.
- Päätöarvioinnin kriteerit on muodostettu olemassa olevien opetuksen tavoitteiden sekä oppiaineiden keskeisten sisältöjen pohjalta.
- Uudistettu arviointiluku 6: ”Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi perusopetuksessa”:
 - Päätöarvosana on oppiaineen oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu **kokonaisarviointi**.
 - Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta **voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta**.
 - Arvioinnin yleiset periaatteet

Arvioinnin yleiset periaatteet

1. Arviointi on yhdenvertaista.
2. Arviointi edellyttää avoimuutta, yhteistyötä ja osallisuutta.
3. Arviointi on suunnitelmallista ja johdonmukaista.
4. Arviointi on monipuolista.
5. Arviointi perustuu tavoitteisiin ja kriteereihin.
6. Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden ikäkausi ja edellytykset.

Huomioita tavoitteista ja kriteereistä

- Perusopetuksessa on **kaikille oppilaille yhteiset** tavoitteet, joiden suunnassa opetus ja oppiminen toteutuu.
- Kriteerit kuvaavat joidenkin arvosanojen saamisen edellyttämää osaamista, ne **eivät ole eri tasoisia tavoitteita**.
- Opetuksen tavoitteet ovat yhtä tärkeitä, mutta ne eivät ole yhteismitallisia oppiaineiden välillä eivätkä oppiaineiden sisällä (osa kumuloituvia).
- Päätösarvioinnin kriteerityössä on muokattu monin paikoin sekä **arvioinnin kohdetta** että **arvosanan 8 kriteeriä** eli osaamisen kuvausta.
- Oppiaineen **opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt vuosiluokkaistetaan** paikallisessa opetussuunnitelmassa.
- Opetuksen tavoitteista on johdettu **oppilaan oppimisen tavoitteet**, oppimisen tavoitteita **ei vuosiluokkaisteta**.

Esimerkki uskonnon tavoitteiden ja sisältöjen vuosiluokkaistamisesta

- 7. luokka: T1, T3, T4, T7, T10 (S2)
 - 8. luokka: T1, T2, T4, T5 (S1)
 - 9. luokka: T5, T6, T8, T9, T10 (S3)
- On myös mahdollista, että kaikki tavoitteet on vuosiluokkaistettu jokaiselle vuosiluokalle 7–9.

Uskonnon kriteerien ingressi 1/4

Uskonnon oppiaineessa arviointi on monipuolista. Arviointia **toteutetaan havainnoimalla oppilaan oppimista, osaamista ja työskentelyä sekä tarkastelemalla oppilaiden monimuotoisia tuotoksia.** Arviointiin kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen formatiivinen arviointi että tietojen ja taitojen summatiivinen arviointi. Formatiivisessa arvioinnissa oppilaat saavat tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaille annettava palaute on ohjaavaa ja kannustavaa. **Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään osana formatiivista arviointia.**

Uskonnon kriteerien ingressi 2/4

Päätöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona uskonnon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätöarviointi kuvaa sitä, **kuinka hyvin ja missä määrin** oppilas on opiskelun päättyessä **saavuttanut uskonnon oppimäärän tavoitteet**. Päätöarvosanan muodostamisessa **otetaan huomioon kaikki** perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt **uskonnon tavoitteet ja niihin liittyvät päätöarvioinnin kriteerit** riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Uskonnon kriteerien ingressi 3/4

Päätösarvosana on uskonnon tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu **kokonaisarviointi**. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen **vastaa pääosin** kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanan 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan uskonnon oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin.

Uskonnon kriteerien ingressi 4/4

Paremmman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Myös työskentelyn arviointi sisältyy uskonnon päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

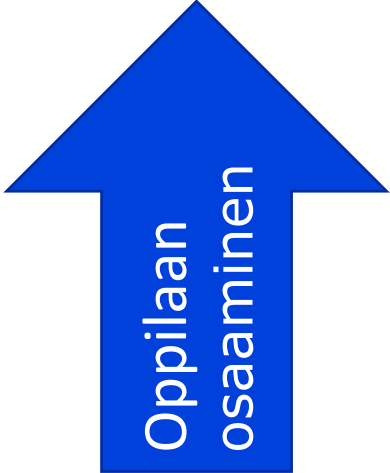
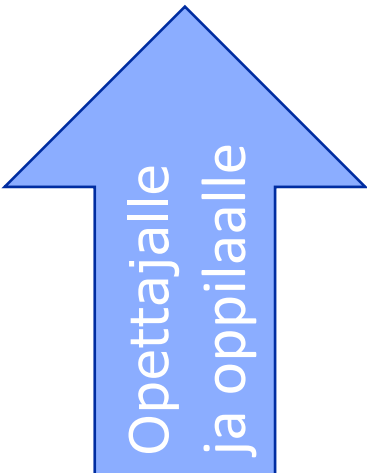
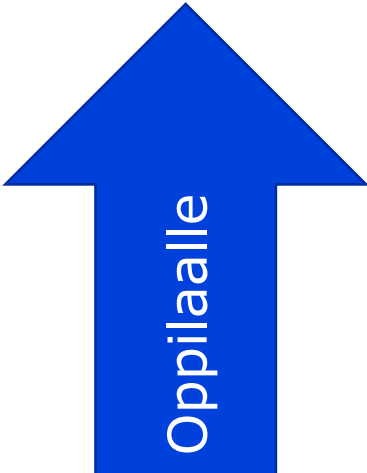
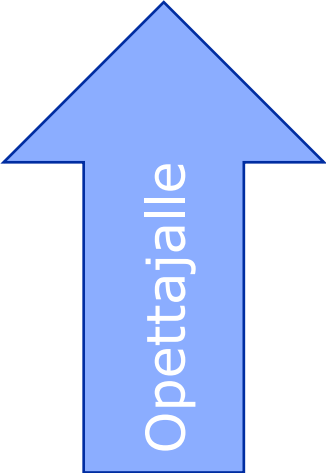
Alla kuvattuja uskonnon päättöarvioinnin kriteereitä käytetään kaikissa uskonnon oppimäärissä. Kriteerikuvauksissa **alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylemmän arvosanan kuvauksiin.**

Päättöarvosanaa annettaessa oppilaan osaamisesta muodostetaan kokonaiskuva, joka pohjautuu kriteereiden arvosanakuvauksiin. Kriteereitä voidaan myös hyödyntää, kun oppilaan osaamisen **näyttötilanteita suunnitellaan tai oppilaan näyttöä arvioidaan.**

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus	Oppilas ymmärtää uskonnon ja kulttuurin monipuolista vuorovaikutusta ja uskontoon liittyvää monimuotoisuutta	Uskontojen monimuotoisuuden sekä kulttuuristen ja yhteiskunnallisten vaikutusten hahmottaminen	Arvosanan 5 kriteeri: Oppilas tunnistaa ohjatusti ympäristöstä erilaisia uskontoon liittyviä asioita, kuten rakennuksia ja symboleja.
---	--	--	---

Rakenne

Opetuksen tavoitteet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaukset (kriteerit) arvosanoille 5, 7, 8 ja 9
----------------------	--	------------------	---



Päätösarvioinnin kriteerit uskonnossa: T1

Opetuksen tavoite	Sisältöalue	Oppilaan oppimisen tavoite (uusi)	Arvioinnin kohde (muokattu)	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5 (uusi)	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7 (uusi)	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8 (muutettu)	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9 (uusi)
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus	S1, S2	Oppilas ymmärtää uskonnon ja kulttuurin monipuolista vuorovaikutusta ja uskontoon liittyvää monimuotoisuutta.	Uskontojen monimuotoisuuden sekä kulttuuristen ja yhteiskunnallisten vaikutusten hahmottaminen	Oppilas tunnistaa ohjatusti ympäristöstä erilaisia uskontoon liittyviä asioita, kuten rakennuksia ja symboleja.	Oppilas tunnistaa ympäristöstä erilaisia uskontoon liittyviä asioita. Oppilas osaa yhdistää uskontoon liittyviä käsitteitä ja ilmiöitä toisiinsa.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä opiskeltavaan uskontoon liittyvästä monimuotoisuudesta. Oppilas osoittaa ymmärtävänsä, että uskonto ja kulttuuri ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Oppilas tunnistaa uskontoihin liittyviä asioita eri kulttuureissa ja yhteiskunnissa.	Oppilas osaa antaa monipuolisia esimerkkejä opiskeltavan uskonnon sisäisestä monimuotoisuudesta. Oppilas osaa kuvailla uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutusta monipuolisesti. Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä uskontoihin liittyviä asioita eri kulttuureissa ja yhteiskunnissa.

”Ohjatusti”: esim. oppilaalle annettu vaihtoehtoja, kuten kuvia, valmiiksi. Verbaalinen osaaminen ei korostu arvosanan 5 kuvauksessa.

Päätösarvioinnin kriteerit uskonnossa: T2

Opetuksen tavoite	Sisältöalue	Oppilaan oppimisen tavoite (uusi)	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5 (uusi)	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7 (uusi)	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8 (muutettu)	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9 (uusi)
T2 ohjata oppilasta syventämään tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista	S1	Oppilas syventää tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista sekä harjaantuu hankkimaan lisätietoa niistä.	Opiskeltavaa uskontoa koskevan tiedon hallitseminen	Oppilas osaa antaa esimerkin opiskeltavan uskonnon opetuksista sekä esimerkin sen tärkeimmistä lähteistä. Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon synnystä.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä opiskeltavan uskonnon opetuksista. Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon synnystä, lähteistä, vaikutuksista ja levinneisyydestä. Oppilas osaa hankkia annettujen ohjeiden mukaan lisätietoa opiskeltavasta uskonnosta.	Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon perusopetuksista ja tärkeimpien lähteiden sisällöstä. Oppilas osaa kuvailla opiskeltavan uskonnon syntyä, levinneisyyttä ja vaikutuksia eri puolilla maailmaa. Oppilas osaa hankkia lisätietoa opiskeltavasta uskonnosta ja kiinnittää huomiota tiedon lähteiden luotettavuuteen.	Oppilas osaa analysoida opiskeltavan uskonnon perusopetuksia sekä tärkeimpien lähteiden sisältöä ja tulkintoja. Oppilas osaa kuvailla opiskeltavan uskonnon syntyä, kehitystä, levinneisyyttä ja vaikutuksia eri puolilla maailmaa. Oppilas osaa hankkia lisätietoa opiskeltavasta uskonnosta ja arvioida tiedon lähteiden luotettavuutta.

Huom. oppimisen tavoitteessa ja ylempien arvosanojen osaamisen kuvauksissa tiedon hankkimiseen ja arviointiin liittyvät taidot.

Päätöarvioinnin kriteerit uskonnossa: T3

Opetuksen tavoite	Sisältöalue	Oppilaan oppimisen tavoite (uusi)	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5 (uusi)	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7 (uusi)	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8 (muutettu)	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9 (uusi)
T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen	S2	Oppilas ymmärtää, mitä ovat maailmanuskonnot, uskonnottomuus ja katsomukset ja miten ne eroavat toisistaan. Hän harjaantuu hankkimaan lisätietoa niistä.	Maailmanuskontojen ja erilaisten katsomusten tunteminen	Oppilas osaa nimetä kaksi uskontoa ja tunnistaa ohjatusti niiden keskeisiä piirteitä. Oppilas tunnistaa ohjatusti uskonnon ja uskonnottomuuden eroja.	Oppilas osaa nimetä maailmanuskontoja ja kertoa niiden keskeisistä piirteistä. Oppilas osaa kuvailla uskonnon ja uskonnottomuuden eroja. Oppilas osaa hankkia annettujen ohjeiden mukaan lisätietoa uskonnoista ja katsomuksista.	Oppilas osaa kuvailla eri maailmanuskontojen pääpiirteitä ja vertailla niitä. Oppilas osaa käyttää käsitteitä uskonto, uskonnottomuus ja katsomus mielekkäissä yhteyksissä. Oppilas osaa hankkia lisätietoa uskonnoista ja katsomuksista.	Oppilas osaa analysoida eri maailmanuskontojen pääpiirteitä. Oppilas osaa kuvailla uskonnoissa ja uskonnottomuudessa vallitsevaa moninaisuutta. Oppilas osaa hankkia lisätietoa uskonnoista ja katsomuksista ja kiinnittää huomiota tiedon lähteiden luotettavuuteen.

Huom. oppimisen tavoitteessa ja ylempien arvosanojen osaamisen kuvauksissa tiedon hankkimiseen liittyvät taidot, lähdekritiikin osalta vaatimustaso alempi kuin T2:ssa.

Päätösarvioinnin kriteerit uskonnossa: T4

Opetuksen tavoite	Sisältöalue	Oppilaan oppimisen tavoite (uusi)	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5 (uusi)	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7 (uusi)	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8 (muutettu)	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9 (uusi)
T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa	S1, S2, S3	Oppilas tunnistaa ja ymmärtää eri uskontojen ja katsomusten tapoja sekä kehittää valmiuksiaan tunnistaa uskonnollisia symboleita ja aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.	Uskonnon ja kulttuurin lukutaito	Oppilas tunnistaa annetuista esimerkeistä uskontoon liittyviä tapoja.	Oppilas osaa kertoa vähintään kolmen uskonnon keskeisistä tavoista. Oppilas tunnistaa annetusta materiaalista uskonnollisia symboleita ja aiheita mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.	Oppilas osaa kuvailla ja nimetä eri uskontojen tapoja ja osaa antaa esimerkin uskonnottomasta tapakulttuurista. Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkin uskonnollisista symboleista ja aiheista mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa sekä populaarikulttuurissa.	Oppilas osaa analysoida eri uskontojen tapoja ja osaa antaa esimerkkejä uskonnottomasta tapakulttuurista. Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä uskonnollisista symboleista ja aiheista mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa sekä populaarikulttuurissa.

Arvosanan 5 osaamisen kuvauksessa "Uskonnon ja kulttuurin lukutaito" on rajattu tapoihin.

Yksikkö

Monikko

Päätösarvioinnin kriteerit uskonnossa: T5

Opetuksen tavoite	Sisältöalue	Oppilaan oppimisen tavoite (uusi)	Arvioinnin kohde (muokattu)	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5 (uusi)	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7 (uusi)	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8 (muutettu)	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9 (uusi)
T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja	S1, S3	Oppilas oppii tunnistamaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja. Hän kehittää valmiuksiaan kuunnella toisten näkemyksiä ja perustella omia näkemyksiään.	Uskonnollisen ja tieteellisen kielen erottaminen sekä ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas erottaa selkeästi uskonnollisen ja selkeästi tieteellisen väitteen toisistaan.	Oppilas tunnistaa tieteelliselle ja uskonnolliselle kielelle ominaisia piirteitä. Oppilas osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja esittää omia näkemyksiään.	Oppilas tunnistaa erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja. Oppilas osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja esittää perusteluja omille näkemyksilleen.	Oppilas osaa analysoida uskonnollisten ja tieteellisten perustelujen sekä uskonnon ja tieteen kielen eroja. Oppilas osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja perustella johdonmukaisesti omia näkemyksiään.

Huom. Oppimisen tavoitteessa ja ylempien arvosanojen osaamisen kuvauksissa vuorovaikutuksen ja itsensä ilmaisemisen taidot.

Päätöarvioinnin kriteerit uskonnossa: T6

Opetuksen tavoite	Sisältöalue	Oppilaan oppimisen tavoite (uusi)	Arvioinnin kohde (muokattu)	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5 (uusi)	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7 (uusi)	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8 (muutettu)	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9 (uusi)
T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin	S3	Oppilas oppii soveltamaan eettisen ajattelun keskeisiä käsitteitä. Hän tietää keskeiset ihmisoikeudet sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiä periaatteita.	Etiikkaa ja ihmisoikeuksia koskevan tiedon hallitseminen	Oppilas osaa antaa esimerkin jostakin ihmisoikeudesta. Oppilas osaa antaa esimerkin opiskeltavan uskonnon eettisistä periaatteista.	Oppilas tunnistaa annetuista esimerkkitalanteista eettisen ulottuvuuden ja osaa pohtia ohjatusti eettisiä kysymyksiä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä ihmisoikeuksista ja niiden merkityksestä. Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon eettisistä periaatteista.	Oppilas osaa käyttää etiikan keskeisiä käsitteitä ja erottaa eettiset kysymykset muista kysymyksistä. Oppilas osaa pohtia eettisiä kysymyksiä ja ihmisoikeuksien toteutumista käytännössä. Oppilas osaa kuvailla opiskeltavan uskonnon sekä jonkun muun uskonnon tai katsomuksen eettisiä periaatteita.	Oppilas osaa käyttää etiikan keskeisiä käsitteitä, pohtia eettisiä kysymyksiä ja arvioida ihmisoikeuksien toteutumista käytännössä. Oppilas osaa analysoida opiskeltavan uskonnon eettisiä periaatteita ja vertailla niitä muiden uskontojen ja katsomusten keskeisiin eettisiin periaatteisiin.

Miten samalla tehtävällä esiin eritasoista osaamista?
Tehtävänä esim. laatia koekysymykset tai kirjoittaa kuvatekstit.

Päätösarvioinnin kriteerit uskonnossa: T7

Opetuksen tavoite	Sisältöalue	Oppilaan oppimisen tavoite (uusi)	Arvioinnin kohde (muokattu)	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5 (uusi)	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7 (uusi)	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8 (muutettu)	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9 (uusi)
T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina	S1, S3	Oppilas kehittää valmiuksiaan pohtia uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina..	Uskontojen ja katsomusten merkityksen hahmottaminen yksilöiden elämässä ja globaalisti	Oppilas tunnistaa annetuista esimerkeistä uskonnollisia ja katsomuksellisia näkökohtia, jotka vaikuttavat ihmisten valintoihin.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskontojen ja katsomusten vaikutuksesta ihmisten valintoihin ja toimintaan.	Oppilas osaa kuvailla uskontojen ja katsomusten merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.	Oppilas osaa pohtia uskontojen ja katsomusten merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina sekä antaa tästä esimerkkejä eri puolilta maailmaa.

Ks. Verbit kuvaamassa eritasoista osaamista: tunnistaa / osaa antaa esimerkkejä / osaa kuvailla / osaa pohtia

Päätöarvioinnin kriteerit uskonnossa: T8

Opetuksen tavoite	Sisältöalue	Oppilaan oppimisen tavoite (uusi)	Arvioinnin kohde (muokattu)	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5 (uusi)	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7 (uusi)	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8 (muutettu)	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9 (uusi)
T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin	S1, S2, S3	Oppilas oppii pohtimaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin.	Eettisen ajattelun ja omien näkemysten ilmaisemisen taidot	Oppilas osaa kuvailla jotakin eettistä kysymystä ja jotakin itselleen tärkeää arvoa.	Oppilas tunnistaa ja osaa pohtia ohjatusti ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä ja joitakin ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä. Oppilas osaa kuvailla itselleen tärkeitä arvoja ja ottaa niiden pohjalta kantaa eettisiin kysymyksiin.	Oppilas osaa pohtia itsenäisesti ja muiden kanssa ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä ja joitakin ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä. Oppilas osaa kuvailla itselleen tärkeitä arvoja ja esittää perusteltuja näkemyksiä eettisistä kysymyksistä.	Oppilas osaa pohtia monipuolisesti ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä ja ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Oppilas osaa analysoida omia arvojaan sekä tunnistaa erilaisten eettisten ratkaisujen taustalla vaikuttavia arvoja. Oppilas osaa esittää johdonmukaisia ja perusteltuja näkemyksiä eettisistä kysymyksistä.

Huom. tähän tavoitteeseen liittyy sekä ajattelun ja eettisen pohdinnan taidot että vuorovaikutuksen ja itsensä ilmaisemisen taidot.

Päätöarvioinnin kriteerit uskonnossa: T9

Opetuksen tavoite	Sisältöalue	Oppilaan oppimisen tavoite (uusi)	Arvioinnin kohde (muokattu)	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5 (uusi)	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7 (uusi)	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8 (muutettu)	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9 (uusi)
T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan	S2, S3	Oppilas harjaantuu analysoimaan eettisiä valintojaan ja niiden vaikutusta hyvinvointiin sekä kehittää valmiuksiaan toteuttaa kestävää elämäntapaa.	Eettisten valintojen vaikutusten hahmottaminen suhteessa hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen	Oppilas tunnistaa ohjatusti eettisten valintojen ja tekojen seurauksia.	Oppilas osaa kuvailla eettisten valintojen vaikutusta hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.	Oppilas osaa analysoida eettisiä valintoja sekä niiden vaikutuksia hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.	Oppilas osaa arvioida eettisiä valintoja sekä antaa esimerkkejä niiden välittömistä ja välillisistä vaikutuksista hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.

Huom. arvioinnin kohteen ja osaamisen kuvausten fokus: itsereflektiota, arvoja, asenteita tai tahtoa ei arvioida summatiivisesti.

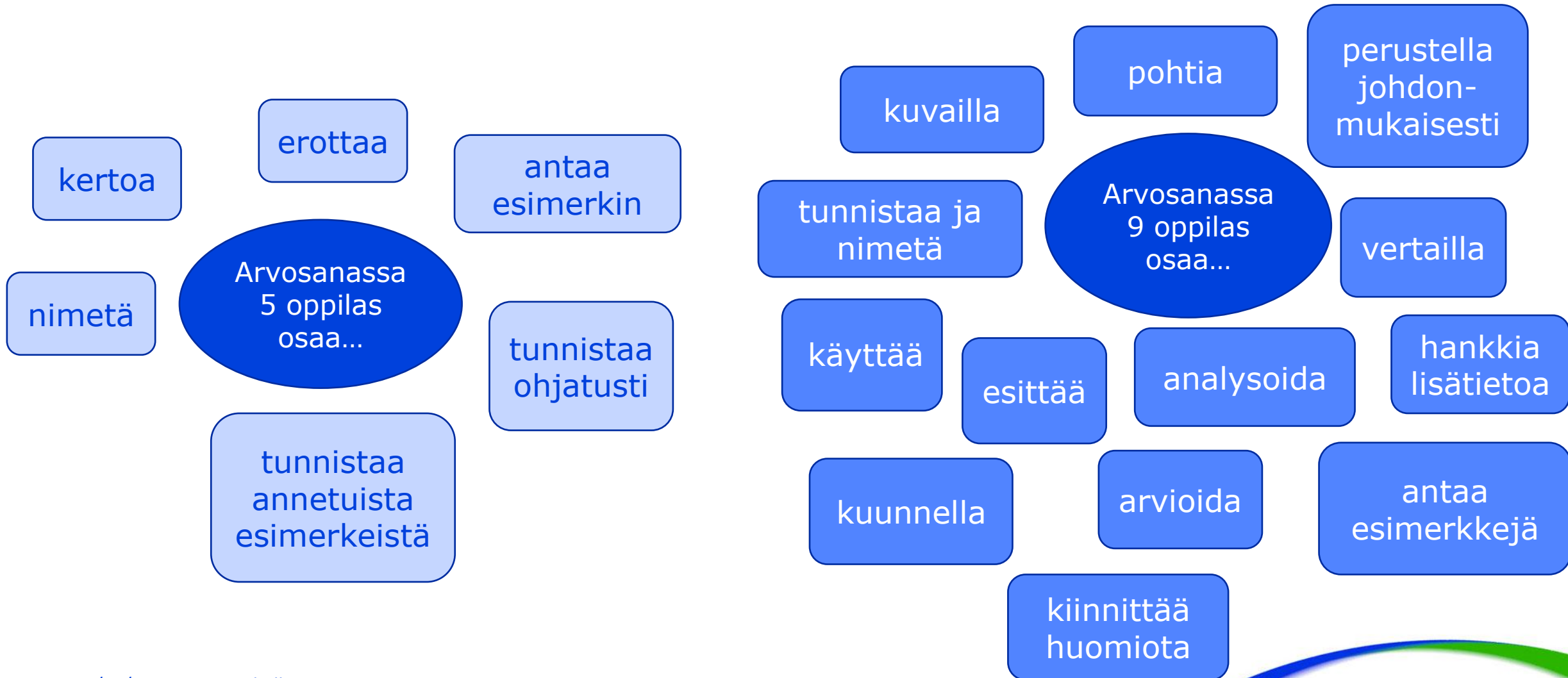
Päätösarvioinnin kriteerit uskonnossa: T10

Opetuksen tavoite	Sisältöalue	Oppilaan oppimisen tavoite (uusi)	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5 (uusi)	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7 (uusi)	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8 (muutettu)	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9 (uusi)
T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla	S1, S2, S3	Oppilas kehittää valmiuksiaan rakentamaan vuorovaikutukseen erilaisten ihmisten kanssa nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla.		<i>Ei vaikuta arvosanan muodostamisessa. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan ja valmiuksiaan osana itsearviointia.</i>			

Huom. vuorovaikutustaitoja arvioidaan kuitenkin osana tavoitteen 5 arviointia.

Itsearviointi ja vertaispalaute osana formatiivista arviointia (EI summatiivista).

Uskonnon kriteereissä käytettyjä verbejä



Andersonin ja Krathwohlin taksoniataulukko

Tiedon ulottuvuus	Kognitiivisen prosessin ulottuvuus					
	Muistaa	Ymmärtää	Soveltaa	Analysoida	Arvioida	Luoda
Faktatieto	Muistaa termejä tai yksittäisiä asioita.	Osaa kertoa omin sanoin.	Osaa tehdä johtopäätöksiä osaamiensa faktojen perusteella.	Analysoi oppimiaan faktoja.	Arvioi faktojen luotettavuutta.	Tuottaa uutta tietoa.
Käsitetieto	Nimeää käsitteitä.	Osaa havainnollistaa antamalla esimerkin	Osaa soveltaa tietojaan. Osaa luokitella	Osaa tehdä loogisia johtopäätöksiä. tiedon pohjalta	Havaitsee yhtäläisyyksiä ja eroja kahden käsitteen välillä.	Osa tehdä systeemeistä erilaisia syy-seuraus-malleja.
Menetelmätieto	Osaa soveltaa rutiininomaisen menetelmän tutun tehtävän ratkaisemiseen.	Osaa käyttää uutta menetelmää tuntemattoman tehtävän ratkaisemiseksi.	Soveltaa tietämiään faktoja käyttäessään menetelmää.	Osaa suunnitella tutkimusprosessin. Kykenee tutkimushypoteesien esittämiseen.	Pystyy arvioimaan, mikä menetelmä sopii parhaiten tietyn ongelman ratkaisemiseksi.	Kehittää vaihtoehdoisen/uuden menetelmän ongelman ratkaisemiseksi.
Metakognitiivinen tieto	Laatii muistisääntöjä itselleen faktojen muistamiseksi.	Tietää, milloin mitäkin menetelmää käytetään.	Osaa eritellä omia kiinnostuksen kohteitaan tutkimusalalla. Tietää omat vahvuutensa ja heikkoutensa eri osa-alueilla.	Pystyy muodostamaan omia mielipiteitä analysoituaan tutkimuksen tuloksia.	Kykenee arvioimaan valitsemaansa tutkimusprosessia. Kykenee arvioimaan saamiensa tutkimustulosten luotettavuutta.	Pystyy luomaan uuden tai paremman tutkimusprosessin, jolla tietty tutkimusongelma voidaan ratkaista.

Andersonin ja Krathwohlin taksonomia

	Muistaa	Ymmärtää	Soveltaa	Analysoida	Arvioida	Luoda
Faktatieto	T4: Oppilas tunnistaa annetuista esimerkeistä uskontoon liittyviä tapoja. (A5)					
Käsitetieto	T6: Oppilas osaa antaa esimerkkejä ihmisoikeuksista ja niiden merkityksestä. (A7)					
Menetelmätieto			T3: Oppilas osaa hankkia lisätietoa uskonnoista ja katsomuksista. (A8)			
Meta-kognitiivinen tieto				T8: Oppilas osaa analysoida omia arvojaan... (A9)		

Erityisesti "uskonnon taidot" ovat kumuloituvia, tiedolliset tavoitteet ovat selkeämmin vuosiluokkakohtaisia

- Uskonnon ja kulttuurin lukutaito
- Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot
- Eettisen ajattelun ja omien näkemysten ilmaisemisen taidot

Oppiminen

Näkökulmia arvioinnin suunnitteluun ja kriteereistä viestimiseen

- Arviointikeskustelut: yksin tai ryhmässä
- Arvioinnin suunnittelu osana jaksosuunnitelmaa
- Kriteerit työkaluna näyttötilanteiden suunnittelussa: sama tehtävä voi tuoda esiin eri tasoista osaamista
- Omien arviointikäytäntöjen reflektio: esim. näyttöjen arviointi aluksi anonymyminä
- Tavoitteista ja kriteereistä viestiminen oppilaille ja huoltajille: esim. opetuksen ja arvioinnin luonteen avaaminen ja tiivistelmät tavoitteista
- Tavoitteita voi työstää oppilaille itsearviointiin tai vertaisarviointiin tehtäviksi: missä määrin kokee hallitsevansa tietyn taidon ja sisällön

Entä jos koulukieli ei ole oppilaan äidinkieli?

- Sanallista arviota voidaan edelleen käyttää päättöarviointia lukuun ottamatta. Oppilaan lukuvuositodistuksessa voi siten olla sekä sanallisia arvioita että numeroarviointia.
- Arvioinnin *monipuolisuus* painottuu arvioitaessa oppilasta, jonka äidinkieli on muu kuin koulun opetuskieli.
- Arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaidon taso *koulun opetuskielessä* sekä arvioinnin kohteena olevan *oppiaineen tiedonalan kielessä*.
 - Mitä tämä tarkoittaa? Sitä, että tulee miettiä, mikä osuus kielellä on osaamisen osoittamisessa ja on huolehdittava siitä, että on opetettu se, mitä arvioidaan.
 - Näyttötilanteissa tarvittaessa mahdollista esim. sanakirjan käyttö tai joissain tapauksissa vastauksen rakentaminen kuvien avulla ("ohjatusti" ei tarkoita, että opettaja tekee puolesta).

Päättöarvosana ja päättötodistus

- **Päättöarvosana muodostetaan**, kun oppiaineen oppimäärän opetus päättyy.
- 9. vuosiluokan keväällä **annetaan päättötodistus**. Päättötodistukseen merkitään myös opintojen laajuus vuosiluokilla 7–9 vuosiviikkotunteina.
- Uskonnon ja elämäkatsomustiedon arvosana merkitään lukuvuositodistukseen, mahdollisiin välitodistuksiin ja päättötodistukseen muodossa **”uskonto/elämäkatsomustieto”** erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä todistuksiin.

Päätöarvosanan korottaminen ja arvioinnin uusiminen

- Oppiaineen oppimäärän hyväksytyä päätöarvosanaa **ei voi korottaa, paitsi** seuraavissa tapauksissa:
 - yhteiseen oppiaineeseen liittyvässä sanallisesti arvioitavassa valinnaisessa aineessa (1 vvt) osoitetulla osaamisella (periaate tulee kirjata paikalliseen opetussuunnitelmaan)
 - **lisäopetuksessa tai erityisessä tutkinnossa** päättötodistuksen saamisen jälkeen.
- Jos kyseessä on oppiaineen oppimäärän hylätty suoritus, jolloin päätöarviointia ei voida suorittaa eikä päättötodistusta voida antaa, tulee oppilaalle varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta **korottaa saamansa hylätty arvosana**.
- Oppilaalla on mahdollisuus myös **arvioinnin uusimiseen ja oikaisuun**: koskee päätöarviointia sekä opinnoissa etenemistä ja vuosiluokalle jättämistä koskevaa päätöstä. Huoltajan tulee osoittaa pyyntö koululle kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja oppilaan opettajat yhdessä.

Katsomusainetta vaihtaneen päättöarviointi

- Normissa todettu periaate: päättöarvioinnissa arvioidaan **se oppiaine/oppimäärä, jota oppilas viimeksi opiskellut**
 - Sitä, millä periaatteilla arviointi suoritetaan, ei tarkenneta normissa
- Mahdollisia näkökulmia:
 - Mikäli oppilas on vaihtanut katsomusainetta vuosiluokkien 7–9 aikana, tämä otetaan huomioon kokonaisarvioinnissa siten, että arvioinnissa painotetaan niitä tavoitteita, joiden mukaisesti opiskelija on opiskellut oppiainetta, jota päättöarviointi koskee.
 - Oppilaalta ei voi edellyttää oppiaineen/oppimäärän sisältöjen yms. osaamista koko peruskoulun osalta, koska hänen aiempi osaamisensa ankkuroituu toiseen oppiaineeseen/oppimäärään. Katsomusaineen vaihtamisen vuoksi puuttuvien näyttöjen ei tule heikentää kohtuuttomasti päättöarvosanaa.
 - Päättöarviointi perustuu osoitettuun osaamiseen, ei siihen, missä määrin oppilas on kyseistä oppimäärää opiskellut: oppilas on todennäköisesti oppinut aiemman katsomusaineen opinnoissa osin samoja taitoja, joita päättöarvioinnissa arvioidaan.